

Sygn. akt: I Ns 255/23

POSTANOWIENIE

Dnia 29 września 2023 r.

Sąd Rejonowy w Kętrzynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Izabela Maruchacz

Protokolant:	Starszy sekretarz sądowy Mieczysław Budrewicz

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2023 r. w Kętrzynie na rozprawie

sprawy z wniosku M. T.

zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia

postanawia:

- I. Oddalić wniosek,
- II. Wnioskodawca we własnym zakresie ponosi koszty postępowania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca M. T. reprezentowany przez pełnomocnika zawodowego, złożył wniosek o uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o odrzuceniu spadku. Wniósł w nim o odebranie przez Sąd oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia o odrzuceniu spadku po ojcu E. T., zmarłym w dniu 1 listopada 2016 roku w K., złożonego w akcie notarialnym sporządzonym przed notariuszem B. D. w Kancelarii Notarialnej w K. w dniu 27 kwietnia 2017 roku repetytorium A numer (...) i jego zatwierdzenie przez Sąd.

Wniósł również o odebranie przez sąd oświadczenia wnioskodawcy, że spadek po ojcu E. T. zmarłym w dniu 1 listopada 2016 roku w K. ostatnio stale zamieszkałym w K. na podstawie ustawy przyjmuje z dobrodziejstwem inwentarza. We wniosku zawarte były również wnioski dowodowe o przeprowadzenie dowodu z dokumentów, jak również zeznań wnioskodawcy i świadka - matki A. T..

Sąd ustalił, co następuje:

Wnioskodawca jest synem spadkodawcy E. T., zmarłego 1 listopada 2016 roku w K.. W dniu 27 kwietnia 2017 roku w akcie notarialnym sporządzonym przez notariuszem B. D. w Kancelarii Notarialnej w K. Repertorium A nr (...) wnioskodawca złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku przypadającego mu z ustawy po ojcu.

Jednocześnie biorąc udział w czynności oświadczył, że zmarły E. T. w chwili śmierci był żonaty z A. T. i posiadał z nią dwoje dzieci – tj. wnioskodawcę stawiającego się do tego aktu oraz córkę M. M., zamieszkałą w P. numer 157 gmina K. powiat W., która w dniu 26 kwietnia 2017 roku spadek po zmarłym ojcu odrzuciła akty notarialnym sporządzonym przez notariusz D. P. w Kancelarii Notarialnej w K.. Oświadczył jednocześnie, że według jego wiedzy zmarły nie

pozostawił testamentu oraz, że on sam dzieci nie posiada. Notariusz pouczyła stawiającego się o treści artykułu 1024 K.C

Dowód: akt notarialny Repertorium A numer (...) – k. 7,8

Wnioskodawca podczas składania zeznań na rozprawie wskazał, że jego tata zmarł w listopadzie 2016 roku i w kwietniu następnego roku udał się do notariusza i złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku. Wcześniej od mamy otrzymał on informację, że jeśli on i siostra odrzucą spadek to wszystko przejdzie na nią. Z notariuszem nie rozmawiał on wcześniej o skutkach złożenia oświadczenia i notariusz go o tym nie pouczył. Wskazał również, że nie przypomina sobie aby notariusz pytał go o jego dzieci. Posiada jedną siostrę, która jest starsza od niego 7 lat. Ona również odrzuciła spadek po ojcu jednak nie wie dokładnie kiedy to uczyniła. Następnie przez 5 lat nic w sprawie spadku ojca się nie działo aż do roku 2022, kiedy mama dowiedziała się o faktycznych skutkach prawnych złożenia przez nich tychże oświadczeń o odrzuceniu spadku po ojcu. Wnioskodawca zeznał również, że na chwilę śmierci taty, siostra jego nie posiadała dzieci, oraz, że nie wie on czy siostra podejmuje podobne kroki jak on – tj. jest o uchylenie się od tychże skutków ponieważ nie ma z nią zbyt częstego kontaktu.

Dowód: zeznania wnioskodawcy – k. 21, 21v

Słuchany w sprawie świadek pani A. T. - matka wnioskodawcy wskazała, że mąż zmarł 1 listopada 2016 roku a ona wówczas wtedy miała trudny okres i dotarła do niej informacja, że aby całość spadku po mężu mogła ona odziedziczyć, to dzieci muszą się tego zrzec. Jej córka była już poza domem i zrobiła to u siebie we własnym zakresie. Syn mieszkał z nią i przed upływem pół roku pojechała z nim do notariusza a tam „powiedzieliśmy o co nam chodzi”. Świadek wskazała że jak była w kancelarii notarialnej u notariusza, to ona wówczas nie mówiła jej jakie skutki prawne będą po odrzuceniu spadku przez syna. Notariusz nie dopytywała się również, czy syn ma dzieci. Następnie w zeszłym roku, świadek postanowiła nabyć spadek i udała się do notariusza na tej samej i uzyskała wówczas informację, że nie jest to takie proste bo skutek odrzucenia był inny niż myślał wnioskodawca i świadek. Zeznała także, że nie składała oświadczeń w zakresie spadku po mężu po jego śmierci. Wskazała, że mąż miał czwórkę rodzeństwa z czego dwójka już nie żyje.

Dowód: zeznania świadka – k. 21, 21v

Zarówno z zeznań wnioskodawcy, świadka jak i z ustaleń sądu wynikało, że nie było prowadzone postępowanie spadkowe o stwierdzenie nabycia spadku po otwarciu T. i jak również nie zostały zarejestrowane sądowe stwierdzenia nabycia spadku, notarialny akt poświadczenia dziedziczenia lub europejskie oświadczenie spadkowe po spadkodawcy. Były jedynie składane oświadczenia o odrzuceniu spadku przez wnioskodawcę i jego siostrę.

Matka wnioskodawcy A. T., w 2022 roku podczas wizyty w Kancelarii Notarialnej B. D. w K. w celu uzgodnienia formalności związanych ze sporządzeniem aktu poświadczenia dziedziczenia dowiedziała się, że skutkiem odrzucenia spadku przez dzieci jest odziedziczenie przypadających im udziałów w spadku przez rodzeństwo spadkodawcy przekazała tę wiedzę swoim dzieciom tj. wnioskodawcy i swojej córce.

W ocenie wnioskodawcy składając oświadczenie pozostawał on w błędnym przekonaniu, że skutkiem odrzucenia spadku przez niego i siostrę, będzie odliczenie w całości spadku przez ich matkę. Powyższe okoliczności zdaniem wnioskodawcy wskazywały, że do złożenia przez wnioskodawcę oświadczenia o odrzuceniu spadku doszło pod wpływem błędu co do obowiązującego prawa. Gdyby wnioskodawca wiedział, że skutkiem złożenia tego świadczenia nie będzie nabycie spadku w całości przez matkę, nigdy nie złożyłby tego świadczenia. Tym samym w jego ocenie wniosek który złożył do sądu o uchylenie się od skutków prawnych jest zasadny.

Sąd zważył, co następuje:

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dowodów przeprowadzonych w toku niniejszego postępowania.

Sąd uwzględnił zeznania zarówno wnioskodawcy jak i świadka, którym to zeznaniom w pełni dał wiarę jako zgodnym, spójnym, logicznym i konsekwentnym,

W ocenie Sądu, żądanie uchylenia się od skutków prawnych złożonego przez wnioskodawcę oświadczenia spadkowego, oparty o przepis art. 1019 § 1 k.c. nie mógł zostać uwzględniony. W rozpoznawanej sprawie nie zaistniały bowiem przesłanki przewidziane w treści tego przepisu, od których ustawa uzależnia skuteczność uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych złożonego oświadczenia woli o odrzuceniu spadku.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że Zgodnie z treścią art. 1012 k.c. spadkobierca może bądź przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste), bądź przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić. Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania (art. 1015 § 1 k.c.).

Co do zasady, zgodnie z treścią art. 1018 § 2 k.c. oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku nie może być odwołane. Możliwość ewentualnego wyjątkowego uchylenia się od skutków prawnych takiego oświadczenia reguluje art. 1019 § 1 k.c, w myśl dyspozycji którego, możliwość taka zachodzi, jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby. Stosuje się wówczas przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem,
- 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Podkreślić należy, że ciężar dowodu w zakresie wykazania wady oświadczenia woli spoczywa na spadkobiercy (art. 6 k.c.). W zakresie wad oświadczeń woli przy składaniu oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku mają zastosowanie przepisy ogólne za wyjątkiem przepisów regulujących błąd i groźbę. Błąd jako podstawa uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, musi dotyczyć treści czynności prawnej i winien być istotny. Błąd dotyczący treści oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może dotyczyć w szczególności:

- osoby spadkodawcy,
- tytułu powołania do dziedziczenia
- stanu majątku spadkowego

Przez błąd rozumie się mylne wyobrażenie człowieka o rzeczywistości lub brak jakiegokolwiek wyobrażenia o niej, co można traktować jako szczególny przypadek mylnego wyobrażenia. Zgodnie z mającymi w tym zakresie zastosowanie przepisami ogólnymi, prawnie doniosły (tj. uzasadniający uchylenie się od skutków złożonego oświadczenia woli) jest jedynie "błąd co do treści czynności prawnej" (art. 84 § 1 zd. 1 w zw. z art. 1019 § 1 k.c.), a zarazem "błąd istotny" obiektywnie, tj. uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia określonej treści (art. 84 § 2 w zw. z art. 1019 § 1 k.c.).

W piśmiennictwie wskazuje się, że spadkobierca nie może uchylić się od skutków odrzucenia spadku, jeżeli błędnie zakładał, że spadek przypadnie konkretnej osobie, która następnie spadek odrzuciła lub została uznana za niegodnego. Ponadto nie wchodzi również w grę uchylenie się od skutków odrzucenia spadku przez spadkobiercę, który mylnie wyobrażał sobie, komu przypadnie spadek po jego odrzuceniu. W tym ostatnim przypadku można byłoby mówić o tzw. błędzie co do reguł dziedziczenia (tzw. błąd co do prawa). (G. Gorczyński (w:) Kodeks cywilny. Komentarz. Tom VI. Spadki (art. 922-1087), red. M. Frasz, M. Habdas, Warszawa 2019, art. 1019.) Błąd taki (co do reguł dziedziczenia) nie jest błędem mieszczącym się w katalogu błędów dotyczących treści oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku.

W niniejszej sprawie wnioskodawca podnosił, iż złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku po ojcu E. T., gdyż otrzymał od swojej mamy informację, że jeśli on i siostra odrzucą spadek, przypadnie on w całości matce. Wyjaśnił również, że nie rozmawiał z notariuszem u którego składał oświadczenie o odrzuceniu spadku, o skutkach złożenia oświadczenia, a sam notariusz nie pouczył go o tym. Podobne okoliczności wskazywała słuchana w sprawie świadek – A. T.. Sąd dał wiarę zeznaniom zarówno wnioskodawcy jak i świadka, poza okolicznością co do rozpytywania przez Panią Notariusz stawiającego się o to, czy posiada dzieci. Z treści aktu notarialnego wynika bowiem, że złożył on oświadczenie, że dzieci nie posiada (§ 1 pkt c aktu). Niemniej jednak taka treść zeznań mogła wynikać, że sporego upływu czasu od sporządzenia tegoż aktu i niepamięci w tym zakresie.

Niemniej jednak danie wiary przez Sąd treści zeznań wnioskodawcy i świadkowi, nie spowodowało, że w ocenie Sądu wniosek był zasadny.

Mając bowiem powyższe na uwadze, w okolicznościach niniejszej sprawy, Sąd doszedł do przekonania, że wnioskodawca kierował się mylnym przeświadczeniem, że wskutek odrzucenia spadku przez niego i siostrę, krąg spadkobierców ustawowych po E. T. zostanie zawężony jedynie do żony zmarłego a matki wnioskodawcy. Tym samym wnioskodawca przypuszczał, iż spadek przypadek w całości konkretnej osobie. Jednakże nieprawidłowe założenie spadkobiercy, że w jego miejsce wstąpi inna niepożądana przezeń osoba, nie wypełnia przesłanek błędu prawnie doniosłego.

Analiza zeznań wnioskodawcy prowadzi do wniosku, że działał on pod wpływem błędu co do reguł dziedziczenia. W ocenie Sądu Rejonowego wnioskodawca tak naprawdę chciałby uchylić się od złożonego przez niego oświadczenia, gdyż jest niezadowolony z faktu, że spadek przypadnie innej osobie niż ta, która w jego mniemaniu powinna odziedziczyć spadek w całości. Okoliczność ta ma zapewne istotne znaczenie dla samego wnioskodawcy, jednakże pozostaje irrelevantna z punktu widzenia przepisów prawa.

W ocenie Sądu, wnioskodawca nie zachował również należytej staranności w zakresie pozyskania informacji o skutkach prawnych składanego przez siebie oświadczenia. Jeśli był on w stanie stawić się do notariusza i ustalić treść oraz warunki swojego oświadczenia w zakresie odrzucenia spadku, nic nie stało na przeszkodzie, aby uzyskać również informację od profesjonalnego prawnika jakim jest notariusz, jakie skutki prawne będzie miała taka czynność. Natomiast ani wnioskodawca ani jego matka, bez racjonalnego wytłumaczenia nie wykonali tego.

Jeżeli postępowanie dowodowe potwierdzi istnienie przesłanek umożliwiających osobie uprawnionej wzruszenie wadliwego oświadczenia, Sąd zatwierdza oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych złożonego oświadczenia lub zatwierdza uchylenie się od skutków prawnych wadliwego niezachowania terminu.

Tymczasem w niniejszej sprawie brak było podstaw do zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych złożonego w dniu 27 kwietnia 2017 roku oświadczenia, które, w ocenie Sądu, nie zostało złożone pod wpływem błędu w rozumieniu art. 1019 k.c.

Stąd też Sąd orzekł jak w punkcie I postanowienia.

O kosztach Sąd orzekł zaś w punkcie II, w myśl reguł z art. 520 kpc wskazując, że koszty uiszczone przez wnioskodawcę pozostają po jego stronie.